

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز یکشنبه ۷ خرداد ماه ۱۳۲۳ *

فهرست مطالب :

۱ - تصویب صورت مجلس	۵ - تصویب فوریت سه فقره لوایح وزارت جنگ
۲ - اقتراح شعب	۶ - تصویب فوریت طرح قانونی آقای دکتر شفق
۳ - تصویب نمایندگی آقای صدریه از شاهرود	۷ - رد فوریت طرح قانونی پیشنهادی آقای نراقی و ارجاع بکمیسیون
۴ - شور و تصویب گزارش کمیسیون دادگستری راجع به تمدید یکماه برای رسیدگی بیرونده اعلام جرم نسبت به آقایان سهیلی و تدین	مبتکرات
	۸ - موقع و دستور جلسه آتی - ختم جلسه

مجلس يك ساعت و نیم قبل از ظهر بریاست آقای آقا سید محمد صادق طباطبائی تشکیل گردید

صورت مجلس روز سه شنبه دوم خرداد ماه را آقای طوسی (منشی) قرائت نمودند *

[۱ - تصویب صورت مجلس]

رئیس - بطوریکه آقایان اطلاع دارند جلسه برای روز پنجشنبه ۴ خرداد معین شده بود در آن روز چون آقایان تقاضای جلسه خصوصی کرده بودند و جلسه خصوصی طول کشید باین جهت آقایان مستحضرند که موقع برای تشکیل جلسه نشد و جلسه افتاد بسامروز . در صورت مجلس نظری نیست ؟ (گفته شد - خیر) صورت مجلس تصویب شد .

[۲ - اقتراح شعب]

رئیس - مدت قانونی شعبه ها بسر آمده است و کارهای

لازم هم در شعبه ها هست که بایستی زودتر شعبه ها اقتراح و انتخاب شود و ضمناً لازم است عرض کنم که شعبه پنجم يك نفر که بایستی برای موضوع گرگان انتخاب کنند بکرده اند (رحیمیان - انتخاب شد) اگر شده است بسیار خوب . عده حاضر در مرکز ۱۰۹ نفر به شش شعبه تقسیم میشود بهر شعبه ۱۸ نفر و به شعبه اول يك نفر علاوه میشود که نوزده نفر میشود . (اقتراح بوسیله آقای جواد مسعودی بعمل آمده نتیجه بقرار ذیل حاصل شد)

* عین مذاکرات مشروح سی و سومین جلسه از چهاردهمین دوره قانون گذاری (مطابق قانون ۸ آذرماه ۱۳۰۵)

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

* اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده :

غائب با اجازه - آقای ترشی .

غائبین بی اجازه - آقایان : خلیل دشتی - مظفرزاده - صفوی - ملک مدنی - کبو - نقابت - صفائی - آصف - صمصام - منصف - فتوحی - تولیت - تیمورتاش - سید ضیاء الدین - فداکار - جواد مسعودی - دکتر مهدق - تهرانچی - تهرانی .

دیر آمده بی اجازه - آقای اکبر

شعبه اول - آقایان: میرزا ابراهیم آشتیانی - اسکندری - محمد تقی اسعد - نبوی - عزت الله بیات - دکتر کشاورز - پدیده وری - شریعت زاده - پروین کنابادی - محمد طباطبائی - نجومی - ساسان - خواجه نصیری - یمن اسفندی یاری - مصمص بختیاری - حیدر علی امامی - نقه الاسلامی - دکتر شفق - علی اقبال .

شعبه دوم - آقایان: اردلان - فداکار - دکتر زنگنه - مخبر فرهمند - دکتر مصدق - رستم کیو - سفندچی - فیروز آبادی - دکتر معاون - فرود - ذوالقدر - تیموری - امینی - تولیت - عدل - ملاپری - کرکابی - محمد بهادری .

شعبه سوم - آقایان: پناهی - دهستانی - اخوان - خاکباز - مظفر زاده - مرآت اسفندیاری - دکتر آقایان - کاظمی - فولادوند - دکتر اعتبار - امیر ابراهیمی - هاشمی - دکتر رادمنش - مؤید قوامی - صدر قاضی - مؤید ثابتی - ظفری - فرمند .

شعبه چهارم - آقایان: محسن افشار صادقی - کامبخش - عباس مسعودی - رحیمیان - ابو الحسن صادقی - رفیعی - تپه‌ورثاش - شهاب فردوسی - جلیلی - امیر تیمور - سلطانی - شیخ الاسلامی - تهرانی - جمال امامی - منصف - محمد علی مجد - علی دشتی - چشمی - پوشهری .

شعبه پنجم - آقایان: سرتیب زاده - شجاع - حکمت - اکبر - دولت آبادی - صدریه - نمازی - مجتهدی - روحی - بهبهانی - امام جمعه - ایرج اسکندری - طوسی - شیخ پور فاطمی - مقدم - دکتر معظی - فاطمی - دکتر عیده .

شعبه ششم - آقایان: فرهیدی - محمد ضیائی - فرمان فرمایان - خواجه نقی - فریج - سید خاتون الدین طباطبائی - عامری - عماد تربتی - دکتر طاهری - افخمی - فتوحی - نجدد - قبادیان - خلعت بری - رفیع - نراقی - جواد مسعودی - مهرداد فریور - ...

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است وارد دستور شویم .

رئیس - خواهش میکنم از آقایانی که اجازه گرفته اند صحبت کنند باشد برای جلسه آتی که يك چند دقیقه هم وارد دستور بشویم چون دوباره رأی گرفتن خوب نیست (صحیح است)

فولادوند - پس اجازه ما برای دفعه دیگر محفوظ است .

فرخ - نمیشود آقا .

فولادوند - اجازه بفرمائید حرف بزنم اجازه گرفته شده است و دوبرایه هم رأی گرفته شد و اجازه دادید که اشخاص حرف خودشان را بزنند .

رئیس - اگر بخواهیم مذاکرات پیش از دستور را تعقیب بکنیم دیگر امروز بدستور نمیرسیم (صحیح است)

[۳- تصویب نمایندگی آقای صدریه از شاهرود]

رئیس - اعتبارنامه آقای صدریه مطرح است آقای مخبر فرهمند بفرمائید .

مخبر فرهمند - عرض کنم مخالفت بنده با راپرت شعبه نسبت با انتخابات شاهرود مربوط با صلاحیت آقای صدریه نیست برای اینکه با ایشان بنده سابقه ای نداشته ام و آنچه را هم که در این چند روزه بعضی از رفقای مجلس اظهار کرده اند ایشان را شخص صالح و خیر مفیدی معرفی کرده اند البته فرمایشات آقایان برای بنده سند است ولی چیزی که بنده را وادار بمخالفت کرد جواب از سؤال مقدر که چرا نسبت به پرونده های دیگر مخالفت نکردم آن این است که در قسمتی از پرونده ها که پرونده صحبتش مجهول بود رأی نداده و بعضی را هم که گزارش از شعبه داده و در اطرافش صحبتی نبود رأی نداده و موافقت کردم اما در قسمت پرونده شاهرود قضیه این است که در جلسه ای با عده از اعضای انجمن نظر شاهرود که به تهران برای شکایت آمده بودند مواجه شدم . بعد از اینکه بنده را شناختند کم نمائید مجلس هستم بعد از این مسئله آمد و تالو و شکایت از دولت و از اشخاصی که جریان انتخابات در دست آنها بوده شرح دادند و از من خواستند

که مطالب آنها را بعرض مجلس شورای ملی برسانم . بنده هم تا این اندازه با آنها مساعدت کرده قول دادم که در موقع خود عرایض آنها را بسمع آقایان نمایندگان برسانم . چون قول داده بودم ناچار بایستی این عرایض را بسمع برسانم . این است که بنده از طرف آنها که شش نفرشان از اعضای اصلی انجمن مرکزی شاهرود و چند نفر دیگر هم علی البدل بودند عرایضی عرض میکنم و بنابر این با مراجعه به پرونده ای که بر له و علیه تشکیل شده و اظهارات آنها را تأیید میکند قناعت بقرائت يك عریضه که بمقام ریاست مجلس نوشته اند مینمایم عریضه ای که بمقام ریاست نوشته شده است این است:

جناب آقای طباطبائی ریاست محترم مجلس

انجمن مرکزی انتخابات شاهرود که مسئول صحت جریان انتخابات است بر اثر شکایات واصله از کلیه حوزه ها و بازرسی چندین حوزه بشرح محتویات پرونده تشخیص داده اند که انتخابات در خلاف ماده ۴۴ قانون جریان یافته و اکثریت انجمن در تاریخ ۲۲/۱۲/۲۹ ضمن صورت جلسه با دلائل مثبتی رأی به بطلان کلیه آراء ماخوذه داده و تقاضای تهیه مقدمات تجدید توزیع تعرفه و اخذ آراء را خواستار شدند که مراتب بفرمانداری محل اعلام و رونوشت آنها بوزارت کشور ارسال و تلگرافی هم بوزارت کشور بعرض رسانید که تا وصول اعلامیه نامبرده از دستور هر گونه دستوری خودداری فرمایند تا این توصیف دفعه ۲۳/۱/۸ آقای کلهر فرماندار بعون هیچگونه مجوز قانونی و رعایت مقررات و اینگونه وقتی به نظریه اکثریت انجمن که قانون حکم بطلانیت آن را داده است بنگارید با حضور بنده نفر از کارمندان اصلی و دعوت دو نفر از اعضای اصلی به نام نوروز نظر بدون رعایت ماده ۴۸ تعرفه و آراء باطله مزبور را با ایشان در مقام اطلاق هر طایفه استخراجه و عارضه انتخابات را اعلام داشته . اینها اینجانبانی اکثریت انجمن برای آراء و توضیحات لازم و اینها که عرایض منمونه را بسمع اولیای محترم برسانند بجز کثرت عرایض عیسویه پرونده مزبوره را مورد وقت و لحاظ قرار ندهد و عرایض حقوقه بخواهد نظر از جمعیت حوزه انتخابیه شاهرود

را ملحوظ فرمایند و عملی را که فرماندار وقت بر خلاف مقررات محقررات نموده خردود سازید . کارمندان انجمن مرکزی انتخابات شاهرود شش نفر هم اعضا کرده اند و این عریضه ای است که عرض شده است و مطابق دوسه فقره صورت مجلسی هم که در فرمانداری تهیه شده است این مطالب را تأیید میکنند و یکی از شکایات این بوده است که یکی از آن اغشاء قبلاً استعفا داده بوده است و او را آورده اند و وادار کرده اند که اغشاء کنند و استعفانامه آن شخص هم هست آنها عرض کنم ما اگر بگوئیم صورت مجلسی که باامضای سه نفر عضو اصلی و دو نفر علی البدل که یکی از آن دو نفر هم قبلاً استعفا داده و استعفانامه او و شش نفر دیگر از اعضای علی البدل که موجود است صحیح است چه دلیلی بر رد اظهارات شش نفر عضو اصلی انجمن که اکثریت را تشکیل میدهند داریم از کجا معلوم شد آن ۵ نفر بآن کیفیت قضاوتشان موجه و این شش نفر اظهارات و نظریه شان مردود است ؟ دعوت عضو علی البدل باید در مقابل استعفای عضو اصلی باشد آنهم پس از مکاتبه و در صورت رد او باید بحکم قرعه علی البدل غیر مشخص را دعوت کنند والا در صورتی که اغشاء انجمن تصمیمی اتخاذ کرده اند که مطابق میل کاندید یا مأمورین اجرا نبود آئینت اگر بدون رسیدگی و با لاف با حفظ صورت دیگری را دعوت کند این عمل برخلاف قانون و برخلاف حق قانونی انجمن است . من ایرادی باشخصی که خود را کاندید کرده یا مبارزه انتخابی میکنند ندارم . البته این حق برای همه محفوظ است و بسا میشود بین اشخاص هم آفرادی پیدا میشوند که اگر مبلغ گزافی هم تخرج میکنند از نظر بودجی سنگالی و کالت برای خدمت بشکوه است . همچنانکه در دبستان امروز و دیای ماورای ما در میدان های جنگ جهان و مال و زن و فرزند و همه چیز خود را فدای وطن میکنند خدا کند ما هم باین جهت صرفی مال کرده و در روستاها ای وای که میبریم برای کشور باشد به جز دو نفر از اشخاص که در آنجا و آنجا بیتک جا است که این مقام از آنها سوسه میخورند و آنجا در آنجا و غیر اینها قانون است بجای مجاری که در آنجا و غیر اینها

خود موجب و مسبب این دو عمل است. خود تعلیم میشود و تهدید میکنند و یک طمع دیگران را هم بجوش میآورند. ادوار گذشته را دوره های دستوری و سفارشی می نامیدند آیا در این دوره از هر مقام و طبقه و اداره همان دستورات صادر نمیشود؟ آنوقت تعلیم و رشوه خواری بد اخلاقی نبوده؟ همه انتظار داشتند دوره ۱۴ غلطهای ادوار گذشته را برطرف کند نه تنها آن غلطها اصلاح نشد بلکه مجلس ۱۴ تمام آنها را تأیید و تصدیق نمود. عرض کنم این تقصیرا بادولتهای گذشته میدانم خودم شخصاً شکایتی ندارم برای اینکه دولت گذشته نسبت بحوزه انتخابیه بنده بهیچوجه مداخله نکرد یعنی نتوانستند مداخله کنند یعنی طرز عمل و فکر و تدبیر اهل محل طوری بود که مجال مداخله به دولت و دیگران را نداد پس از شروع به کار تمام سران قوم نشستند و صحبت کردند و در چند جلسه مذاکره کردند و آنها متفقاً کاندیدشان را اعلام کردند و از روی آن هم عمل شده است پس اگر بنده عرض میکنم از روی دلتنگی با دولت بدست بهر حال بنده چون مقتضی بدست وقت مجلس را بیش از این بگیرم و کمتر هم میخواهم مسائلی بگیرم که دیگران اتخاذ سند بکنند این است که خانم میدم و بالاخره بایستی برای اصلاح کار انتخابات یک فکر اساسی کرد و آن تنها این است که باید سازمان اداری مملکت را اصلاح کرد (صحیح است) والا اصلاح قانون انتخابات هیچ فایده ای ندارد تمام خرابی های کشور و این فاصله زیاد بین فقر و غنا که در این مملکت ایجاد شده است تمام از سازمان کشور است و مربوط به هیچ طبقه ای نیست هر کسی حق دارد که نسبت به تعالی و ترقی خودش خرج بکند دولت است که باید جلو گیری از این کارهای بی رویه بکند.

رئیس - آقای فاطمی.

فاطمی - بیانات نماینده محترم بصورتی که در آخر بیاناتشان جواب خودشان را دادند که بایستی تشکیلات مملکتی درست شود و البته همه ما موافقیم تا وقتی که همانطور بوده است تقریباً انتخابات را می شود گفت که سر و به رنگی است و ناچار

واقع شده باشد که در سایر نقاط واقع نشده باشد اهالی شاهرود حاضرند و یکی دو سه نفر از اهالی آنجا این شکایت را داشته اند و حتی در یکی از نقاطی که آنها مدعی بودند که صندوقش مخدوش بوده است بنده در حضور آقای مخبر فرهمند عرض میکنم که آقای صدریه در آنجا در آن صندوق اکثریت ندارد و اکثریت در آن صندوق مال سیف الله خان نواب است بنابراین بنظر من هیچگونه اعتراضی وارد نیست (جمعی از نمایندگان مذاکرات کافی است)

رئیس - رأی میکنیم به کفایت مذاکرات.

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است دیگر رأی نمیخواهد باعتبار نامه رأی بگیرید.

رئیس - موافقین با کفایت مذاکرات قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد

بنابراین رأی میکنیم باعتبار نامه آقای صدریه آقایان موافقین قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد

۴- شورو تصویب گزارش کمیسیون دادگستری راجع بتصدید یکماه برای رسیدگی بپرونده اعلام جرم نسبت به آقایان سهیلی و تدین

رئیس - یک فقره راپرت است که نسبتاً فوریت دارد از کمیسیون دادگستری رسیده است و تمدید خواسته اند قرائت میشود:

ریاست محترم مجلس شورای ملی

گزارش کمیسیون عرایض و مرخصی راجع باعلام جرم آقای فرخ نسبت با آقایان سهیلی و تدین که پس از قرائت در مجلس به کمیسیون قوانین دادگستری ارجاع شده است در جلسات عدیده تحت بررسی کمیسیون قرار گرفته چون هنوز تحقیقات کمیسیون منتج بنتیجه نشده است که اتخاذ تصمیم نموده و از طرفی بر طبق قانون محاکمه و وزراء مدت قانونی برای تقدیم گزارش کمیسیون در شرف انقضاء است بنابراین درخواست یکماه تمدید میشود که کمیسیون بتواند تحقیقات خود ادامه داده گزارش خود را تقدیم نماید.

رئیس - آقای طباطبائی

طباطبائی - بنده حالا که این گزارش

رئیس - آقای طباطبائی اگر نطقتان مفصل است بفرمائید پشت تریبون.

طباطبائی - عرض کردم حالا که این گزارش بعرض مجلس میرسد من بهمین مناسبت خواستم مطلبی را عرض کنم که آقایان بکفایت توجه بکنند. حالا هم در خارج از جلسه همین صحبت را میکردم با چند نفر از آقایان که کارها نوعاً و عموماً اگر باین شکل و باین ترتیب که حالا ما داریم ادامه پیدا کند کمتر بنتیجه خواهیم رسید. کمیسیونها و اعضاء کمیسیون بطوری که بنده اطلاع دارم و حالا هم در خارج مذاکره میشد اکثر آقایان تشریف نمی آوردند و کمیسیونها تشکیل نمیشود و کارها مانده است و این قضیه را هم که متوجه شدید که کمیسیون دادگستری نتوانسته است رسیدگی بکند برای این است که غالباً کمیسیونها تشکیل نمیشود. الا آن چند لایحه هم که از طرف دولت داده شده بنده تحقیق کردم معلوم میشود که کمیسیون تشکیل نشده بنابراین در این باب هم لازم است که از طرف دولت اظهار علاقه بشود و باید یک نظارت و توجهی بشود در کارها و کمیسیونها تشکیل بشود و کارها و امور لازم بجریان بیفتد و گزارش کمیسیونها به مجلس بیاید که ما بکارهای لازم تر برسیم (امینی - مخصوصاً هیئت رئیسه باید توجه بفرمایند به این موضوع) ... صحیح است من با اصل قضیه مخالفت ندارم ولی اگر اینطور باشد تا یکماه دیگر هم کمیسیون دادگستری مشکل است بتواند باین کارها رسیدگی بکند.

رئیس - آقای صدرقاضی

صدرقاضی - بنده میخواهم راجع به کمیسیون عرایض عرض بکنم کمیسیون عرایض عمرش تمام شده و راجع پیرونده آقای تدین هم گزارشی تنظیم شده این را خواستم عرض کنم.

رئیس - آقای فرخ

فرخ - این تقاضای کمیسیون دادگستری خیلی صحیح است و در عین حال خیلی متشکرم که کمیسیون با کمال دقت جواب و اطراف آنرا رسیدگی کرده است و لازم است که

یکماه دیگر تمدید شود. این راهم بنده خواستم عرض کنم که این موضوع تنها راجع به ندر عباس نیست بلکه نقاط دیگر را هم باید طرف توجه قرار بدهند مخصوصاً انتخابات آذربایجان را بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است. رأی بکیرید.

رئیس - رأی میگیریم به یکماه تمدیدی که کمیسیون داد کستری خواسته موافقین قیام نمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد.

[۵- تصویب فوریت سه فقره لوایح وزارت جنگ]

رئیس - آقای وزیر دارائی برای جواب بعضی سئوالات حاضر شده اند؟

وزیر دارائی - خیر برای دفاع از فوریت لوایح وزارت جنگ.

رئیس - آقای طوسی.

طوسی - خاطر محترم آقای وزیر دارائی را تذکر میدهم که سؤال بنده از مدتی قبل شده و فوق العاده برای جواب شنیدن علاقمندم و بیاناتی هم در جلسه خصوصی فرمودند که بنده را اقتناع نکرد ایشان باید جواب بدهند و بنده هم اگر عراضی داشته باشم عرض بکنم این است که اگر امروز هم حاضر نیستند برای جواب باشد برای جلسه بعد که حاضر شوند و جواب بدهند.

رئیس - پس این موضوع مطرح نیست باشد برای جلسه ای که آقای وزیر دارائی حاضر میشوند. حالا سه فقره لایحه وزارت جنگ است که تقاضای فوریت کرده اند و باید فوریتش تصویب شود و به کمیسیون برود قرائت میشود:

مجلس شورای ملی

بطوری که نمایندگان محترم مستحضر هستند یکی از اصول اساسی خدمت سربازی مداخله نداشتن در مسائل سیاسی و احتراز از شرکت در احزاب و فرق مختلف است و کلیه افسران و اهل ارتش بجز آئین سربازی آئین دیگری نداشته باشند.

از طرف دیگر چون در قانون دادرسی و کیفر ارتش مقرر

چهارم دیماه ۱۳۱۸ برای افسران و افراد نظامی که برخلاف این اصل رفتار نمایند صریحاً کیفری معین نشده و فقط در آئین نامه انضباطی مبادرت باین قبیل امور ممنوع و مستلزم تنبیه انضباطی است.

از اینرو نظر بمصالح و مقتضیات امروزه ارتش ماده واحده ذیل تنظیم و تقدیم مجلس شورای ملی میگردد و با قید يك فوریت تقاضای تصویب آنرا دارد.

نخست وزیر وزیر دادگستری وزیر جنگ ماده واحده

افسران و همدیفان و افراد داوطلب ارتش چنانچه در احزاب قبول عضویت نمایند و یا در کارهای سیاسی و امور حزبی دخالت کنند باخراج از ارتش و از سه تاده سال انفصال از خدمات دولتی محکوم خواهند بود.

افسران و افراد وظیفه نیز در تمام مدتی که مطابق قانون بخدمت سربازی اشتغال دارند از مداخله در کارهای سیاسی و امور حزبی ممنوع و در صورت تخلف بحسب عادی از شش ماه تا دو سال محکوم خواهند شد.

رئیس - آقای طوسی.

طوسی - بنده با این لایحه از این جهت مخالف هستم.

جمعی از نمایندگان - موضوع لایحه نیست!

طوسی - ... به بخشید آقای فوریت لایحه (بنده از اغلب آقایان بهتر میدانم) عرض کنم بنده باین جهت مخالف هستم که خیال میکنم این قبیل مسائل میخواهد مدرک شود برای يك فشارهای غیر قانونی چنانچه اگر صلاح و مقتضیات امروز را میدانستم يك توضیحات بیشتری میدادم فعلاً همینقدر اکتفا میکنم و آقای وزیر جنگ را متذکر میشوم که خلاصه باید حفظ آبروی مجلس بشود توجه بفرمائید وقتی يك اشخاصی به يك مقاماتی مراجعه میکنند البته نتیجه مثبت و قانونی میخواهند و قتی که این قضایا را ملاحظه میفرمائید این قبیل لوایح میآید به مجلس و پشت سر این کار ممکن است مطالب دیگری باشد که بالاخره تمام حق را بر پا گذاشته شود بنام اجرای قانون و برای این است که بنده

مخالف هستم با این قانون و در موقع عراض خودم را عرض میکنم.

رئیس - آقای فرهودی شما مخالفید؟

فرهودی - بنده با فوریت مخالفم.

رئیس - آقای فداکار شما موافقید؟

فداکار - بنده مخالفم.

رئیس - آقای کاظمی شما مخالفید؟

کاظمی - بنده موافقم بنظر بنده مورد بحث نمی باشد که ما يك قشونی میخواهیم که کارش انتظام مملکت باید باشد و خیلی طبیعی است که يك چنین قشونی بزرگترین وظیفه اش احتراز از جریان روزاست و تصور میکنم که يك افسر و يك سربازی اگر وظیفه اش را کنار بگذارد و وارد جریانات روز بشود و بستگی بیک حزبی داشته باشد نمی تواند آن بی طرفی صرف را داشته باشد روی همین اصل است که در تمام دنیا سرباز را از مداخله در انتخابات منع میکنند همین جا ما در ضمن پروگرام دولت اعتراض کردیم بجریان نا مطلوب قیون و از همین جهت است که این لایحه را آورده اند و تقاضای فوریت کرده اند که زودتر بگذرانند اگر آقایان دلیلی دارند بنده درست توجه ندارم و نمیتوانم بفهمم که فکر آقای طوسی که عقیده این امر يك چیزهایی است آنها چه چیز است زیرا بن يك چیز لازم است و واضح است که مداخله در کار احزاب باید بکنند بنده یقین دارم که يك همچو فکری در مجلس وجود ندارد که قشون در احزاب دخالت بکنند و بنده تعجب میکنم که چرا با دو فوریت بیارورند و بنده با فوریتش کاملاً موافقم و استدعا دارم آقایان رأی بدهند.

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

رئیس - آقای فرهودی موافقید؟

فرهودی - موافقم.

نمایندگان - رأی بکیرید.

رئیس - آقایانی که موافقت با کنایات مذاکرات قیام

نمایند.

بعضی از نمایندگان - کسی مخالف نیست.

رئیس - رأی میگیریم به يك فوریت این لایحه آقایانی که موافقت قیام فرمایند (اغلب برخاستند) تصویب شد فوریت لایحه دیگر تقدیمی وزارت جنگ مطرح است خوانده میشود:

مجلس شورای ملی

چون مطابق مقررات قانون دادرسی و کیفر ارتش مصوب دیماه ۱۳۱۸ دیوانهای حرب عادی و زمان جنگ مرکب از پنج نفر و دیوانهای تجدید نظر مرکب از هفت نفر میباشد و چون در اثر محدود بودن کادر افسری بخصوص در درجات ارشد برای تشکیل دادگاهها اغلب اشکالاتی پیش میآید و بعلاوه انتخاب و تعیین دادرسان مطلع و ذیفن هم از بین افسران کار آسانی نیست و بنابر همین علل رسیدگی به پرونده ها و تشکیل دادگاهها طبعاً دچار وقفه و رکود میگردد و در نتیجه یکی از اصول مهم آئین دادرسی نظامی که عبارت از سادگی و سرعت جریان آنست لطمه جبران ناپذیری وارد میآید و گرا را اتفاق میافتد که متهمی در اثر همین اشکالات قانونی چندین ماه بلا تکلیف مانده و از این راه شئون نظامی و انضباط ارتش هم سست و متزلزل میشود لذا ماده واحده ای بشرح زیر تقدیم مجلس شورای ملی میگردد و با قید يك فوریت تقاضای تصویب آنرا دارد.

نخست وزیر وزیر دادگستری وزیر جنگ ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون دادگاههای عادی زمان صلح و جنگ مرکب از يك رئیس و دو کارمند و دادگاههای تجدید نظر زمان صلح و جنگ شامل یک نفر رئیس و چهار کارمند خواهد بود و مواد ۱۹ و ۳۸ و ۵۹ و ۷۰ قانون دادرسی و کیفر ارتش مصوب دیماه ۱۳۱۸ و آن قسمتی که مربوط به تعداد دادرسان دادگاههای مختلف است باید مطابق این ماده اصلاح شود.

رئیس - فوریت این لایحه مطرح است آقای اردلان

شما مخالفید؟

اردلان - بنده موافقم

رئیس - آقایان دهستانی شما موافقید؟

دهستانی - بنده هم موافقم

رئیس - آقای ایرج اسکندری

ایرج اسکندری - بنده مخالفم بنده تصور میکنم که این موضوع در زمان جنگ حائز اهمیت فوق العاده است و همینطور بقید فوریت مطالب را گذراندن صلاح نیست

یکی از نمایندگان - يك فوری است

ایرج اسکندری - بنده عرض میکنم بطور کلی بایستی در لایحه لزوم فوریت قید شود قید شده است که يك عده ای معطل هستند بنده تصور میکنم که این اشکال مربوط بسازمان ارتش است و ارتباطی بنهاد گاهها ندارد این موضوع هر قدر بیشتر در اطرافش مطالعه و تعمق شود بهتر است تا اینکه ما بایک فوریت آنرا تصویب کنیم و بدون تعمق باشد آن وقت نتیجه معکوس میگیریم بنابراین بنده با فوریت آن مخالفم

رئیس - آقای اردلان

اردلان - عرض کنم معلوم میشود آقای ایرج اسکندری آنروز تشریف نداشتند آقای وزیر جنگ کاملاً توضیح دادند اولاً ما در عوض دو فوریت يك فوریت را پیشنهاد کردیم که هم مطالعه شود و هم زودتر این کار بشود آقای وزیر جنگ هم توضیح دادند که یک عده محاکمات همینطور معوق مانده است زیرا متهمین هر دیف ندارند که دادگاه برای آنها تشکیل بدهند بدین لحاظ این لایحه را پیشنهاد کرده اند این میرود بکمیسون دادگستری و دو مرتبه بر میگردد و وقت هست که شما صحبت کنید

رئیس - رأی گرفته میشود فوریت اول این لایحه آقایان موافقین قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند) تصویب شد.

لایحه دیگر وزارت جنگ راجع باصلاح امرسربازگیری قرائت میشود:

مجلس شورای ملی

یکی از مسائل مهمی که از بدو تشکیل دولت حاضر مورد دقت و توجه کامل بوده و میباشد اصلاح امرسربازگیری و انتخاب رویه ای است که در موقع احضار مشمولین نظام وظیفه بخدمت سربازی از تخطی و تجاوز و اخذی مأمورین قویاً

از جلب مشمولی خود داری یاغیر مشمولی را جلب نماید بحسب مجرد از دوتا پنجسال محکوم میشود و چنانچه در انجام این عمل مستقیماً یا بطور غیر مستقیم وجه یا مالی گرفته و یا بنحودیگری اخذی کرده باشد در ردیف سارقین مسلح محسوب و علاوه بر پرداخت پنج برابر وجه یا پنج برابر قیمت شیئی مأخوذه بهمان مجازاتی که برای این قبیل سارقین مقرر است محکوم خواهد شد. مشمولینی که از آنان وجهی گرفته شده باشد در صورت ابراز بمأمورین بازرسی از تعقیب قانونی بعنوان راشی معاف خواهند بود.

شرکاء و معاونین بزه تابع همان دادگاهی خواهند بود که صلاحیت دادرسی متهم اصلی را دارد.

رئیس - فوریت این لایحه مطرح است مخالفی نیست؟ آثای سیف پور فاطمی موافقید؟

سیف پور فاطمی - بنده موافقم.

رئیس - آقای دکتر عبده شما موافقید.

دکتر جلال عبده - بنده موافقم.

رئیس - آقای اردلان.

اردلان - بنده مخالفتم بایک فوریت است عقیده ام این است که باید دو فوریت داشته باشد تا این لایحه بگذرد مأمورین نظام وظیفه پوست همه را میکنند بنده پیشنهاد کردم که بدو فوریت رأی گرفته شود.

جمعی از نمایندگان - خیر همان يك فوریت کافی است.

رئیس - آقایانیکه بایک فوریت لایحه موافقت قیام نمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. بنابراین بکمیسون مراجعه میشود.

[۶- تصویب فوریت طرح قانونی]

پیشنهادی آقای دکتر شفق

رئیس - طرحی است از آقای دکتر رضا زاده شفق که فوریت آنرا تقاضا کرده اند قرائت میشود:

مقام ریاست مجلس شورای ملی

چون از شهر یور هزار و سیصد و بیست و از تاریخ عقد پیمان بامتفقین تا کنون کشور ماروابط زیاد اقتصادی و تجارنی

سیاسی بامتفقین خود پیدا کرده و لازمست حساب و ترتیب و طرز عمل و تطبیق تمام آن روابط باکمال دقت و روشنی تعیین گردد همچنین لازمست خسارات وارده بکشور از روی آمار صحیح معلوم شود و گذشته از اینها نقشه ای اساسی در باب تقاضاها و نظریات و دعاوی ایران برای تقدیم بانجمن صلح تهیه گردد بنابراین ماده واحده زیر را برای تصویب مجلس شورای ملی پیشنهاد و تقاضای يك فوریت میکنم:

ماده واحده - دولت مکلف است در حدود بودجه سال ۱۳۲۳ بمنظور مرکزیت دادن بتمام روابط اقتصادی و تجارنی و سیاسی بین ایران و متفقین خود اداره ای در تحت نظر وزیر خارجه بنام اداره امور متفقین مرکب از کارمندان صلاحیتداری که از وزارتخانه های خارجه و دارائی و پیشه و هنر و راه و ازبانك ملی برگزیده شده باشند برای اجرای مقاصد زیر ایجاد نماید:

الف - رسیدگی کامل بتمام حسابهای اقتصادی و تجارنی و تنظیم دفاتر مرکزی و آمار صحیح با اسناد و تهیه زمینه مساعد برای حداکثر استفاده ایران از قانون وام و اجاره و از سهمیه کالای مخصوص بخاور نزدیک.

ب - تعیین میزان دقیق خساراتیکه از شهریور ۱۳۲۰ باینطرف بایران وارد آمده با تهیه مدارك آن.

ج - بررسی کامل در روابط سیاسی بین ایران و متفقین و طرز تطبیق پیمانها و مطالعات لازم در راه تحکیم مبانی دوستی بین طرفین.

د - تهیه نقشه و تعیین خط مشی و اصول نظریات و دعاوی ایران که باید در انجمن صلح ملل مطرح شود.

تبصره ۱ - اداره امور متفقین میتواند در موقع لزوم از اهل فن و متخصصین استفاده نماید.

تبصره ۲ - ادار امور متفقین مکلف است هر ماه گزارشی جامع از عملیات خود بکمیسون خارجه مجلس بدهد.

دکتر رضا زاده شفق - فرخ - دکتر محمد مصدق - دولت آبادی - صمصام - ابوالقاسم صدرقاسی - دکتر عبدالله معظمی - اسعد - فرمند - ساسان - اقبال - فاطمی

رضا حکمت - سیف پور فاطمی - دکتر فریدون کشاورز
فرمانفر مائیان - محمد علی محمد - فتوحی - غلامعلی فریور
میرزا اسفندیاری - ابوالقاسم نراقی - ایرج اسکندری
دکتر عبدالحمید اعظمی زنکنه - دکتر رادمنش - ع. روحی
دکتر اعتبار - احمد شریعت زاده - طوسی - کام بخش
ابوالقاسم امینی - رحمانقلی خلعت بری - رضاتجید - پروین
کنایادی - دکتر جلال عیدم .

رئیس - آقای فریور .

پیشنهادی فریور - بنده موافق پیشنهاد دوفوریت مینمایم
رئیس - آقای اردلان .

اردلان - بنده اخطار نظامنامه ای دارم و آن این است
که این پیشنهاد چون پیشنهاد خرج است وکیل نمیتواند
پیشنهاد خرج بکند .

رئیس - آقای طباطبائی شما مخالفید ؟

طباطبائی - عرض کنم که ملاحظه خواهید فرمود اگر
این لایحه تصویب شود يك اداره ای تشکیل میشود که هم
دستگاه قضائی است و هم وزارت خارجه است و هم اداره کلی
اقتصاد کشور است باید حقیقه مواظب بود که این همه ادارات
و مؤسسات و وزارتخانه ها که هستند با اجالا که داریم حک
و اصلاح میکنیم اگر حکم و کسر نکنیم دیگر نباید يك
ادارات تازه ای درست بکنیم و سر بار تمام ادارات اضافه کنیم
آنهايکه آقای دکتر منظورشان است تمامي در مملکت هست
دکتر زنکنه - این مطالب مربوط به فوریت نیست

طباطبائی - البته بنده که با فوریت آن مخالف هستم باید
يك مقدمه ای را عرض کنم که اگر توجه فرمائید این تبیحه
مهم است که این لایحه فوریت ندارد يك اداره ای شما میخواهید
تأسیس بکنید که کار وزارت خارجه را بکنید کار وزارت
مالیه را بکنید اگر دستگاه های عربی همین دولتی که هست
بوظیفه خود در وزارت بکنند دیگر شما احتیاجي يك چنین اداره ای
ندارید و علاوه بر يك بکنه ای را که آقای اردلان فرمودید درست
فرمودید که این پیشنهاد مستلزم خرج است اگر ایجاد این
اداره بخواهیم من هم موافقم ولی با این ترتیب شما بهای این

دست دولت میدهند که يك اداره ای دوبرتبه دائر خواهند
کرد و چندین برابر اداره تثبیت قیمتها
بعضی از نمایندگان - آقا هست این ادارات

طباطبائی - اگر همت که لازم نیست اگر نیست پس
يك اداره است با همان کیفیات که عرض کردم برای انجام
منظور ۵ یا ۶ گانه عرض کنم این مسائل اینطور نیست و
اینطور بررسی و آسان نیست که هر و کیلی هر نماینده ای
طرحی بدهد ما بیائیم اینجا رأی بدهیم و اجرا بشود و این
طرحها قابل اجرا نیست اولاً خود طرح وقتیکه مطرح بود
مفصلاً میتوانیم صحبت بکنیم پس آقایان موافقت فرمایند
که اقلاً فوریت نداشته باشد يك لایحه عادی که میآید و
متضمن يك مطلبی است مطابق قانون و نظامات باید دور شور
بشود يك لایحه ای که تماس با متفقین دارد سیاست خارجی
توش هست اوضاع اقتصادی مملکت درش هست این لااقل
باید دو شور بشود این باید از لحاظ جریان اقتصادی و از
لحاظ مصالح سیاسی کشور به کمیسیونهای مربوطه برود و دو
شور بشود این است که تقاضا میکنم اجازه فرمائید که لایحه
جریان عادی و قانونی خودش را بکند

رئیس - آقای امیر تیمور

امیر تیمور - عرض کنم بنظر بنده این طرح طرح
بسیار مفیدی است و نظریاتی را هم که بیانیده بهتر فرمودند
اگر در موقع مطرح شدن طرح در مجلس گفته شود
مذاکره بود چون این لایحه بجالا يك فوریت دارد آقایان
موافقت بکنند که برود در کمیسیون و نظریات دولتی هم
در آنجا جلب خواهد شد و تمام این ملاحظات که آقایان
نظر داشتند البته رعایت خواهد شد ولی از نظر اینکه در
این لایحه مقدار بسیاری که به کشور ایران رسیده مقدار
زیغانی را که ملت ایران در راه دوستی و همکاری با متفقین
خودش متحمل شده است تعیین خواهد شد بنظر بنده برای
مملکت خیلی مفید است و امیدوارم که آقا هم موافقت فرمایند
که با يك فوریت آن رأی داده شود و برود در کمیسیون و
زودتر بگذرد

نمایندگان - رأی رأی

رئیس - اگر مذاکرات کافی است رأی بگیریم آقای
نخست وزیر .

نخست وزیر - بنده از نماینده محترم آقای دکتر شفق
متشکرم که این موضوع را تذکر دادند الآن در وزارت
خارجه يك اداره ای هست بنام اداره پیمان سه گانه و مشغول
کار خودش هست و منظور این است که بعد از وقایع شهر یور
بعد قضائاتی که پیش آمده است و تمام جریاناتی که هست
و پیش آمد کرده است در آن اداره مورد مطالعه است
خواهش میکنم بآن اداره مراجعه فرمایند اگر نواقصی دارد
ملاحظه فرمایند و بدولت کمک بکنند و علاوه بر این این
اداره تا کنون کتابی راجع بزمامی که ایران در جنگ کنونی
بیطرف بوده تهیه کرده و اکنون هم مشغول تهیه کتابی است
که خدماتی را که در جنگ کرده ایم و همچنین راجع بوقایع
شهر یور خیاراتی که بما وارد آمده است همه اینها را منظور
و تعیین میکنند .

رئیس - آقای دکتر شفق

دکتر شفق - لازم است عرض کنم که خود بنده شریک
با نظر آقای طباطبائی که فرمودند طرحی که به مجلس داده
میشود باید از روی بصیرت داده شود که نه ضرر کشور تمام
شود نه وقت مجلس را بکشد و نه ضرر مردم تمام شود و
لازم است بگویم که بنده در این موضوع مدت یکماه مطالعه
کرده ام همینطور که در ممالك خارج از این کمیسیونهای
تشکیل شده است بنده هم همینطور در اینجا مطالعاتی کرده ام
اما آنطوریکه آقای طباطبائی تصور میکنند که محصول
جدیدی است و مرکب است از ادارات مختلف بنده تصدیق
میکنم از فکر ایشان در تمام دنیا این کمیسیون تشکیل شده است
و عقیده بنده یعنی با پیمان بنده یکی از ضرورتترین و فورترین
کمیسیونهاست که بایستی هفت هشت ماه قبل در ایران وجود
پیدا کرده باشد اما اینکه آقایان تصور دارند که
اداره ای در وزارت خارجه برای این کار تشکیل شده است
بنده سابقه دارم و با آقای صنی بیا منتهی آن اداره صحبت

کرده ام و خود ایشان معترف بودند که این اداره به تنهایی
برای مقصودی که در نظر داریم کافی نیست و چون در این
موضوع فوریت است بنده وقت مجلس را نمیگیرم چون این
اداره که هست به تنهایی بهیچوجه کافی نیست این اداره
تحت نظر وزیر خارجه است و از لحاظ سیاسی کتابی دارند
تهیه میکنند که فوق العاده مهم است ولی ارتباطی با پول و
موضوع اسکناس و طلا و کارخانجات و پیشه و هنر ندارد و
حتی خودشان فرمودند که ما بی خبریم و يك پیشخدمتی هم
نداریم که برود برای ما آمار را بیاورد بنابراین این موضوع
را کاملاً لازم میدانم وقت مجلس را نمیگیرم و قول میدهم
که از روی مطالعه این پیشنهاد را کرده ام و تقاضا میکنم
که رأی يك فوریت بدهند .

رئیس - آقایانیکه با يك فوریت طرح آقای دکتر شفق
موافقت قیام نمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد .

۷۱ - رد فوریت طرح قانونی پیشنهادی

آقای نراقی و ارجاع بکمیسیون مبتکرات

رئیس - يك طرحی است که آقای نراقی پیشنهاد کرده اند
راجع بشکلی کمیسیونی برای اصلاح قانون انتخابات و یکی
از آقایان هم فوریتش را پیشنهاد کرده است و مدتی است
مانده است اجازه فرمائید امروز مطرح شود .

لایحه بشرح زیر قرائت شد :

ریاست مجلس شورای ملی : امضاء کنندگان ماده واحده
زیر را پیشنهاد مینمایند که کمیسیون دوازده نفری در مجلس
(از هر شعبه دو نفر) برای مطالعه و اصلاح قانون انتخابات
تشکیل شود : کمیسیون مزبور منتهی تا دو ماه طرح قانون
اصلاح شده را بمجلس تقدیم نماید .

ماده واحده - مجلس شورای ملی اجازه میدهد کمیسیون
دوازده نفری از شعب هشت گانه مجلس برای اصلاح و تهیه و
تنظیم قانون انتخابات مجلس شورای ملی انتخاب شود که با
جلب نظر وزارت کشور قانون نامبرده را تا دو ماه تهیه و تقدیم
مجلس نماید . ابوالقاسم نراقی

رئیس - آقای طباطبائی .

طباطبائی - بنده مخالفم آقای

نراقی - اجازه بفرمائید بنده توضیح بدهم.

رئیس - آقای نراقی.

نراقی - عرض کنم از آغاز تشکیل مجلس تا کنون چیز مهمی از مجلس نگذشته است و جز لایحه سه دوازدهم مجلس کاری انجام نداده چند فقره لایحه هم که دولت آورده همین طور بلا تکلیف مانده و در مجلس دفن شده چند فقره لایحه هم آقای وزیر جنگ آورده بودند آنهم در اثر سئوالاتی که از ایشان شده بود همین طور مانده مهمترین کاری که مجلس فعلی میتواند بکند اصلاح قانون انتخابات است که از مهمترین مسائل مملکتی است که یکسال است وقت مملکت و دولت و مجلس و ملت صرف قانون انتخابات شده است و اشکال عمده آن بدی قانون انتخابات است این قانون انتخابات در ۳۵ سال قبل تصویب شده است آنوقت که انسان میخواست از تهران بخوزستان برود ۳۵ روز طول میکشید و آنسه دولت میگذاشت روی خصوصیات آنوقت این قانون تهیه شده است امروز مالکیتی که ده برابر ما جمعیت دارد با فاصله چند ساعت انتخاباتش تمام میشود آنوقت در پایتخت ما مثل تهران شش ماه طول میکشد اینست که بنده تمنا کردم يك کمیسیون در مجلس تشکیل شود بنام کمیسیون اصلاح و تنظیم قانون انتخابات تا دو ماه هم مهلت باشد که مجلس هم قانون را تهیه کند وزارت کشور هم البته يك مطالعاتی و تجربیانی دارد آن مطالعات و تجربیات وزارت کشور را هم بخواهند و چیز تازه ای هم نیست و تقاضای فوریت آبراهم آقای مهندس فریور کرده اند بنده تمنا دارم موافقت شود که این کار انجام شود.

یک نفر از نمایندگان - چند نفر امضاء کرده اند.

یک نفر دیگر از نمایندگان - امضاء ها را بخوائید.

رئیس - قرائت میشود.

ابو القاسم صدر قاضی - دکتور معاون - ابو القاسم صدر قاضی - دکتور

مقدم - مظفرزاده - دکتور معاون - ابو القاسم صدر قاضی - دکتور

عبدالله معظمی - مجد ضیائی - فرما بفرمائید

محمد بهادری - جواد عامری - مخبر فرهمند - عباس قبادیان - نراقی.

مهندس فریور - ۲۱ نفر اعضای فراکسیون دموکرات هستند

دشتی - میرود بکمیسیون مبتکرات

مهندس فریور - خیر تقاضای يك فوریت شده است

رئیس - تقاضای فوریت شده است پیشنهاد آقای مهندس فریور خوانده میشود:

پیشنهاد میکنم که طرح قانون اصلاح انتخابات با قید يك فوریت مطرح شود.

رئیس - آقای مجد ضیائی

مجد ضیائی - طبق ماده ۳۳ هر طرحی را که نماینده پیشنهاد میکند باید بطرز قانون ماده بماده نوشته شده و دارای مقدمه که متضمن دلایل آنست بوده باشد طرح مذکور پس از آنکه پانزده نفر مذاکره آنرا تصویب کرده باشند کتباً بر رئیس داده میشود رئیس میتواند آنرا بکمیسیون مبتکرات رجوع نماید

رئیس - آقای هاشمی

هاشمی - بنده با اصلاح قانون انتخابات موافقم ۳۴ سال هم نیست از این قانونی که امروز در دست است این قانون در دوره پنجم اصلاح شده است ولی بدیهی است در این مدت يك جاهائی جمعیت پیدا کرده است يك جاهائی از جمعیت افتاده است من باین قسمتی که پیشنهاد کرده اند که تا دو ماه انجام شود مخالفم زیرا با دو ماه نمیشود قانون انتخابات را اصلاح کرد قانون انتخابات را دولت حاضر کرده است تا دو ماه دیگر میآید بمجلس و این موضوع را در دو ماه نمیشود تهیه کرد این است که بنده با فوریتش مخالفم

رئیس - آقای عدل

وزیر مشاور (آقای عدل) - چون آقای نخست وزیر از بدو تشکیل کابینه بنده و امأمو را کرده اند که در قانون انتخابات تجدید نظری بشود بنده قریب دو ماه است که مشغول این

کار هستم و تقریباً در شرف اتمام است البته اگر این طرح را بخواهید تصویب کنید آنهم میرسد و مانعی ندارد
رئیس - رأی میگیریم بفوریت این طرح آقایانیکه با يك فوریت آن موافقت قیام نمایند (عده کمی برخاستند)
رد شد رجوع میشود به کمیسیون مبتکرات
[۸ - موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه]

رئیس - اگر آقایان اجازه میدهند جلسه را ختم میکنیم
جلسه آتی برای اینکه يك کارهائی حاضر شود روز پنجشنبه آینده تعیین میشود. (صحیح است)
(مجلس یکساعت بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی
سید محمد صادق طباطبائی